

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

19. An Magistri artis digladiatoriae, vulgò dicti Schermidori, possint illam docere in diebus festivis? Ex p. 4. t. 4. & Misc. r. 230.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

respectu totius diei pars vigesima quarta, non apparet nimia, nec multum impedire hunc præcepti, qui est cultus Dei. Ergo, saluo semper meliori iudicio, eum qui per spatium duarum horarum, in diebus festiuis seruilia exerceat, ratione paruitatis materiae, excusari a peccato mortali. Nam paruitas materiae, excusans est mortali, non absolute, & secundum se, sed respectu ad totam materiam præceptam, spectanda est, vt nota Sanchez in sum. lib. 1. cap. 4. n. 18. At spatium duarum horarum, licet consideratum secundum se, videatur tempus notabile, & magnum, non ita tamen videtur, respectu ad ordinem ad totam materiam præceptam vnius diei. Ergo, qui per duas horas laboraret, ratione paruitatis materiae non peccabit.

Et post hæc scripta inueni etiam Filliue. in suis quest. mor. 2. tract. 27. cap. 11. n. 205. docere hanc sententiam.

RESOL. XVII.

An in diebus festiuis detur paruitas materiae in ordine ad opera seruilia?

Et an vendere calceos, vel alia huiusmodi diebus festiuis sit materia grauis ad peccatum?

Et quid est dicendum, si res vendita esset magni momenti, & venditio aliqua solemnitate celebraretur, etiam si breui tempore fiat, an sit hoc peccatum mortale: quod a fortiori militat in quolibet actu iudicij? Ex part. 5. tract. 5. Resol. 6.

§. 1. **R**espondeo affirmatiue, & ad hoc dubium respondet Marchantius in 99. pastor. c. 3. q. 2. vbi sic ait. Quæres quantum temporis requiratur vt quis dicatur notabili tempore in die festo, opus seruale exercuisse? Respondeo, alij dicunt, quatuor horas, alij vero duas. Ego vt minimum requirerem tres ad peccatum mortale, quia ceteri debet pars notabilis diei: vnde aliqui tertiam, vel quartam diei partem requirunt. Ita ille. Sed ego alibi cum multis Doctoribus decreui hoc tempus non esse extendendum ultra duas horas. Imò Castus Palaus tom. 1. tract. 9. disp. 2. punct. 3. n. 4. putat si duabus horis labori incumbatur, materiam esse grauem, & peccatum mortale committi. Sed si dictum spatium non excedas, puto, vt dixi, non esse materiam grauem. Vnde Ioannes Hentiquez in comp. cas. moral. c. 7. num. 4. sic ait. [Trabalar das horas en dia de fiesta es peccado venial por ser poco el tiempo, però si passasse das horas, sera peccado mortal.] sic ille. Alij vero Doctores de hac materia differentes, sunt Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. de festis c. 3. n. 2. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. c. 4. in opuscul. tom. 2. lib. 5. c. 2. dub. 30. numer. 4. Azorius lib. 1. tom. 2. cap. 28. quest. 5. Fagundez pr. 1. lib. 1. c. 14. n. 2. & alij penes ipsos.

2. Non desinam tamen hic adnotare, quod in operibus forenibus, & iudicialibus, quæ sunt specialiter prohibita, materia grauis sumenda est non ex quantitate temporis insumpti, sed ex qualitate operis. nam si res vendita esset magni momenti, & venditio solemnitate aliqua celebraretur, etiam si breui tempore ferret, esset mortale, quod a fortiori militat in quolibet actu iudicij, siquidem negari non potest habere de se grauem deformitatem, quod iudex afficiat actum iudicij & nullum si verò venditio minoris esset momenti, vt vendere calceos, vel alia huiusmodi, iam consuetudo obrinuit non esse graue peccatum, & sæpe nullum, ob necessitatem vendentium, & ementium, neque enim iustum erat, vt vendentes merces denegarent agricolis, & aliis die feriato concurrenti-

Tom. VII.

bus, quia ex tali denegatione graue damnum paterentur, & ita docet Castus Palaus vbi supra n. 5.

RESOL. XVIII.

An piscatio, aucupatio, & venatio sint licita in diebus festis?

Et an iter agere sit opus seruale sine pedibus, siue equo fiat.

Et an ex consuetudine viatores excusentur a peccato? Et notatur, quod non sunt opera seruilia quadam agitationes corporis, quæ in saltationibus, choreis & tripudijs consistunt, vnde talia opera sunt licita in diebus festis non ratione consuetudinis, sed quia per se opera liberalia sunt. Ex p. 4. tract. 4. & Misc. Rel. 222.

§. 1. **P**rima sententia docet talia opera esse liberalia, si ob recreationem in diebus festiuis fiunt, sse vero seruilia, si ob lucrum, & questum. Ita docet Angelus, Syluester, Rosella, Tabiena Armilla; & Pisanela; quos refert, Azorius part. 2. lib. 1. c. 27. quest. 7. & ideo in c. licet, de ferijs, ex dispensatione conceditur piscatio diebus festis.

2. Secunda sententia asserit per se venationem, & piscationem esse opus seruale; sunt enim actiones ad vltimam utilitatem pertinentes. Ita Suarez de Religione tom. 1. lib. 2. de festis, cap. 28. num. 3.

3. Fagundez de præcept. Eccles. lib. 1. cap. 11. num. 16. verum ratione consuetudinis putat Suarez num. 5. Fagundez num. 17. licere venari; negant tamen de piscatione adesse talem consuetudinem, nisi ob urgentem, & specialem necessitatem ac proinde licita non est, iuxta dist. cap. licet Verum, his non obstantibus ex neotericis Iacobus Granado in 2. 2. D. Thoma contrat. 3. tract. 12. disput. 4. sect. 7. num. 65. ex Nauarro, Medina, & Lopez docet, venationem ferarum non esse opus seruale, & prohibitum in die festo; licet fiat propter lucrum; & illam solam piscationem esse opus seruale, quæ fit deferendo retia, remigando, & similem laborem exercendo: Sed Filiucius tom. 2. tract. 27. cap. 9. num. 172. & 173. & in hoc dubio distinguit, & asserit, venationem, & piscationem ob recreationem, quæ in industria posita sit, voluerum, & similibus accedit ad opus liberum, & non est prohibita in die festo; secus autem dicendum est de venatione, & piscatione ex officio, & quæ tota posita sit in corporis defatigatione.

3. Notandum est etiam hic obiter Caietanum in 2. 2. quest. 122. art. 4. Solum de iustitia lib. 2. quest. 4. art. 4. §. Tertium genus, & alios docere, quod iter agere sit opus seruale; consuetudinem tamen excusari viatores: sed non esse opus seruale, siue pedibus siue equo fiat, tradit Angelus ver. feria num. 15. Rosella num. 26. Azorius part. 2. lib. 1. cap. 27. quest. 8. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. de festis, cap. 27. num. 2. & alij communiter; quia iter agere est de se actio naturalis consistens in quadam corporis situatione, atque exercitatione, & ideo opus liberale, non seruale est; tunc neque erunt opera seruilia quadam agitationes corporis, quæ in saltationibus, choreis, & tripudijs consistunt; vnde talia opera sunt licita in diebus festis, non ratione consuetudinis, sed quia per se opera liberalia sunt.

RESOL. XIX.

An Magistri artis digladiatoria, vulgo dicti Ff Schemidori,

Schemidori, possint illam docere in diebus festiuis ?
Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 230.

§. 1. **N**egatiua sententia potest suaderi, quia talis actio videtur mere corporalis, laboriosa, & circa effectus corporis omnino existens. Item est vsus artis mechanicæ: ergo tanquam opus seruale erit in diebus festiuis prohibitus: & idem Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. de festis, cap. 28. num. 8. alleruit, censeri artifices mechanici, qui docent vsum armorum: & ita etiam tenent sagunde, & Palus *vbi infra*, absolute & per se loquendo, quibus etiam adde Filiucium tom. 2. tract. 27. cap. 9. num. 175.

2. Verum contrariam sententiam tuetur Iacobus Granado in 2. 2. D. Thoma controuers. 3. tract. 1. 2. disp. 4. sect. 7. num. 67. vbi tenet, docere exercitium, & vsum armorum, non minus liberale esse, quam docere saltationem, aut pulsationem citharæ, quod non est mechanicum: & ita, ait ille, hæc omnia in die festo licent. Adde, quod Sagunde *part. 2. lib. 1. cap. 11. num. 2.* & Castus Palus tom. 2. disp. 2. de obseruatione festorum, punct. 5. num. 11. obseruant, quod iam consuetudine receptum est iuuenes diebus Dominicis, & festiuis artem digladiatoriam discere: quia est discatur vsu, & exercitio operis seruilis ob necessitatem Reipublicæ, cui maxime conuenit iuuenes exercitatos in prælio habere: permittitur videntibus, & consentientibus Prælati. Sed ego absolute sentio cum Granado, dictam artem non esse mechanicam, ac prinde illam docere absolute, & per se in diebus festiuis licitam esse, etiam consuetudine seclusa, quod etiam confirmatur ex auctoritate Doctorum asserentium, bellum ex se non esse opus seruale: vnde docent, vt vsus est *in superiori resolutione, præliationem, etiam extra necessitatem, esse licitam in diebus festiuis.

* Quæ hic est infra in tr. 7. Ref. 42.

RESOL. XX.

An Typographiam, & picturam in diebus festiuis exercere sit licitum?

Et notatur Sartores in diebus festiuis conscientes vestes pro aliquo funere, &c. & Thoros tondentes, & domicellas conuocantes, vel alio modo laborantes non peccare.

Et an iuramenta iudicialia sint prohibita in die festo?
Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 62.

Sup. hoc pro Typographis in tom. 4. tr. 6. Ref. 31. §. vii.

§. 1. **H**ic casus est curiosus, & nouus, & de illo à Typographis nostrorum librorum olim interrogatus fui; & tunc affirmatiuam sententiam tenui, licet illam consulere non fuerint ausus, nullum enim pro me Doctorem habebam; nunc verò illam inuenio docere Homobonum de Bonis in *consultar. cas. conscient. vol. 1. part. 2. respons. 34.* & Paulum Layman in *Theol. moral. lib. 4. tract. 7. cap. 2. num. 3.* vbi sic ait. Existimo Pictores damnari non posse si postquam rei diuinæ satisfecerunt, artem suam sine scandalo exercent. Idemque iudicium esto de Typographis characteres ordinantibus; ipsa verò librorum impressio seruale opus est. Ita ille, & ergo. Nec enim prædicta opera seruilia sunt illicita, quod ob lucrum & mercedem exercentur, nam hoc per accidens se habet.

Sup. hoc magis late in Ref. seq. §. Quod

2. Notandum est etiam hic obiter primò, Homobonum *vbi supra respons. 36.* excusare tonsores tondentes in diebus festis ex occasione cessantis lucri, quoniam aliis diebus ob laborum occupationes tondendi non accedunt, nec potest Episcopus prohibere aliqui in festo licita causa necessitatis, vt pictatis. Ita ille.

3. Nota etiam secundò Layman loco citato num. 6. probabile esse existimat cum Caietano in 2. 2. quest. 122. art. 4. iuramenta in die festo prohibita non esse nisi iudicialia.

4. Nota tertio cum eodem Layman cap. 7. num. 2. factores non peccare, si in diebus festis conuocant vestes vel alia pro aliquo funere, & interdum excusantur cum post medium noctis festo die laborare coguntur vt vestes promissas persiciant.

5. Nota quartò excusari à peccato puellas & domicellas in festo sumentes, vel alio modo laborantes, si ad fugandum otium hoc faciunt, & ne ad domum vel nebras se conspicias exhibeant. Ita Homobonus loco cit. respons. 35. & Syluester ver. Dominica, quest. 5. in dicto 3. licet Suarez de Relig. tom. 1. lib. 1. c. 26. n. 4. & Comitulus in resp. lib. 4. q. 37. contrarium asserant.

RESOL. XXI.

Solent Rustici inter se in diebus festiuis, vel cum Dominis celebrare contractus, quaritur, an Notarij, & ipsi contrahentes sine peccato possint hoc facere?

Item quaritur, an vsus tonsonum sit licitus quò festiuis diebus tondent omnes que ad stroniam accedunt?

Eo notatur, quod Summus Pontifex indidit in die festo piscationem halecum, que vno anno tempore transire solent.

Et an similiter idem dicendum sit de piscatione diliorum piscium, qui simili modo certo anni tempore concurrunt.

Et an etiam idem dicendum erit de quouis alio lucro transitorio, quomodolibet repente occurrente?
Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 34.

§. 1. **Q**uoad primum respondetur, discrepare inter se Doctores, an iuramentum extrajudiciale sit die festo licitum, vel prohibitum. Nam affirmatiuè respondet Abb. in c. 1. de feris num. 5. & clarius cap. ult. num. 18. cum Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. c. 30. num. 17. & Molfesio in sum. tom. 1. tract. 11. c. 17. nom. 51. & ita habet consuetudo, vt non fiant contractus in diebus festis, nisi & licentia Episcopi. Nihilominus Caietan. in 2. 2. quest. 122. art. 4. ait, prohibitionem cap. 1. de feris, intelligendam esse de iuramento solemniter in iudicio præstato. Et probari potest, tum quia textus iuxta subiectam materiam, videtur loqui de iudicialibus actionibus, tum quia alias conne iuramentum ex eo solùm, quod in festo fiat, esset speciale peccatum: hoc autem esse absurdum. Ergo.

2. Vnde secundum hanc opinionem Caietani, si abist scandalum, non peccant Notarij, qui in diebus festis celebrant rusticorum contractus; & hanc sententiam Caietani probabilem putat nonnulli me Layman in *Theol. moral. lib. 4. tract. 7. cap. 2. num. 8.* sicut & ego etiam puto; Rodriguez tom. 1. cap. 122. num. 3. & Philarch. tom. 1. punct. 2. lib. 3. cap. 23. illos à peccato excusant ratione necessitatis, nam rustici in profestis non adsunt in Ciuitate, & ob similem causam, ait Suarez *vbi supra, n. 25.* in parnis oppidis solent iudicia litigantium in festis permitti, quia in profestis non adsunt rustici, & agiorum.

3. Quoad secundum de tonsonibus dico, ratione paruitatis materię non peccare si barbam vnius, vel alterius radant, vt notat Grassius *dec. ar. part. 1. lib. 2. cap. 23. n. 17.* Nauar. cap. 13. n. 9. Vega tom. 1. cap. 114.